

*Татарченко А. О.,
здобувач третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії
(Науковий керівник: к.е.н., професор Бугаєва М. В.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ КОРПОРАТИВНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК В УМОВАХ ВОЄННИХ РИЗИКІВ

Сучасний розвиток агропромислового комплексу України відбувається в умовах системної трансформації економіки, що ускладнюється впливом воєнних ризиків, порушенням логістичних ланцюгів, нестабільністю зовнішніх ринків та високим рівнем невизначеності. У цих умовах традиційні підходи до корпоративного розвитку втрачають свою ефективність, що актуалізує потребу у формуванні механізму корпоративної стійкості підприємств.

Поняття стійкості (resilience) у сучасній економічній науці трактується як здатність системи не лише протистояти шокам, але й адаптуватися та відновлюватися, трансформуючи свою структуру відповідно до нових умов функціонування. У контексті аграрного сектору стійкість набуває особливого значення, оскільки галузь є високочутливою до зовнішніх ризиків – як економічних, так і природно-кліматичних.

Згідно з сучасними дослідженнями, ключовим чинником стійкості аграрних підприємств є їх адаптивна здатність, що визначається рівнем ресурсного забезпечення, інституційної інтеграції та управлінської гнучкості. В умовах війни українські підприємства змушені формувати нові моделі поведінки, які базуються на швидкій реакції на зміни та диверсифікації діяльності.

У цьому контексті доцільно визначити механізм корпоративної стійкості як інтегровану систему організаційно-економічних, управлінських та інституційних інструментів, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємства в умовах підвищених ризиків.

Дослідження показують, що в умовах воєнних шоків найбільш стійкими є підприємства, які поєднують масштаб діяльності з високим рівнем адаптивності та гнучкою ринковою орієнтацією.

Аналіз сучасних підходів дозволяє виділити ключові структурні елементи механізму корпоративної стійкості підприємств АПК.

По-перше, адаптивно-виробничий блок, що передбачає гнучку трансформацію виробничої структури, зміну спеціалізації та впровадження ресурсозберігаючих технологій. В умовах війни особливої актуальності набуває скорочення виробничих циклів та переорієнтація на менш ризикові культури.

По-друге, логістично-інфраструктурний блок, який включає оптимізацію транспортних потоків, диверсифікацію каналів експорту та розвиток альтернативних логістичних маршрутів. Як свідчать сучасні дослідження, саме порушення логістики є одним із ключових факторів зниження ефективності аграрного виробництва в Україні.

По-третє, фінансово-економічний блок, що забезпечує підтримання ліквідності, доступ до фінансових ресурсів та управління ризиками. Формування фінансових резервів і використання інструментів страхування дозволяють підвищити стійкість підприємств до кризових явищ.

По-четверте, інноваційно-технологічний блок, який передбачає цифровізацію виробництва, використання точного землеробства та автоматизацію процесів. Інновації виступають ключовим драйвером підвищення ефективності та адаптивності підприємств.

По-п'яте, інституційно-інтеграційний блок, що включає участь у корпоративних об'єднаннях, кластерах, кооперативах, а також взаємодію з державними та міжнародними інституціями. Інституційна підтримка є важливим фактором відновлення аграрного сектору.

По-шосте, управлінський блок, що базується на впровадженні стратегічного та антикризового менеджменту. У сучасних умовах управління має бути орієнтоване на сценарне планування та прогнозування.

Особливого значення набуває взаємозв'язок між корпоративною стійкістю та економічною безпекою підприємства. Стійкість виступає функціональною основою економічної безпеки, оскільки забезпечує здатність підприємства протистояти загрозам та зберігати конкурентні позиції.

Авторський підхід полягає у тому, що механізм корпоративної стійкості має розглядатися як динамічна система, яка забезпечує не лише стабілізацію діяльності підприємства, але й формує передумови для його розвитку в умовах невизначеності.

Узагальнення сучасних досліджень дозволяє сформулювати такі ключові напрями підвищення корпоративної стійкості підприємств АПК:

- підвищення рівня адаптивності виробничих систем;
- диверсифікація ринків збуту та видів діяльності;
- розвиток логістичної інфраструктури;
- впровадження інноваційних технологій;
- посилення фінансової стійкості;
- розвиток інституційної взаємодії.

Таким чином, формування механізму корпоративної стійкості підприємств агропромислового комплексу є ключовою умовою забезпечення їх конкурентоспроможності та довгострокового розвитку в умовах воєнних ризиків. Реалізація запропонованого підходу дозволяє підвищити ефективність функціонування підприємств, забезпечити їх адаптацію до змін середовища та створити основу для післявоєнного відновлення економіки.

Список використаних джерел:

1. Білоус С.П., Трохименко А.С., Камінський В.В. Стратегічне управління розвитком підприємства в умовах кризи та військових викликів. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4935/4879>.
2. Дудник О.В. Механізми формування стратегій розвитку підприємств агропромислового комплексу. *Економічний простір*. 2025. № 201. URL: <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/06/201-61-66-dudnyk.pdf>.

3. Желуденко К. Теоретичні підходи до формування стратегій конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. № 77. С. 57–66. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.7.7>.

4. Коваленко Н. В., Малахова Ю. А. Теоретичні основи стратегічного управління як важливого інструмента розвитку аграрних підприємств. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. URL: <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/download/373/337>.

УДК 005.21; 658.012.8

*Ткаченко Е. Ю.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти;
Заярнюк О. В., к.е.н., доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

СТРАТЕГІЧНІ ЗМІНИ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Стрімкі технологічні перетворення, швидкі зміни у способах, технологіях ведення сучасного сільськогосподарського виробництва потребують від керівників аграрних підприємств сучасних рішень, які дозволять адаптуватися до сучасних реалій.

Зміни, обумовлені, насамперед, затяжною російсько-українською війною, широким упровадженням цифрових інструментів, посиленням регуляторного законодавства України, вимагають зламу підходів до питань управління економічною безпекою аграрних формувань, яке повною мірою повинно відображатись на їхніх стратегічних бізнес-процесах.

Теоретичне вивчення особливостей обґрунтування стратегічних змін у діяльності сільськогосподарських підприємств є надзвичайно актуальним з огляду на необхідність пошуку ефективного інструментарію, який уможливить гнучку адаптивність сільськогосподарського підприємницького середовища до сучасних викликів.

Колектив авторів, зокрема Захарчук Н., Гавловська Н. та Рудніченко Є. у своїй науковій праці [1] під змінами розуміють «процес або стан перетворення, коли об'єкт (підсистема, організація тощо) зазнає еволюції, модифікації або розвитку.

Зміни можуть бути незапланованими, можуть виникати у вигляді відповідної реакції на внутрішні або зовнішні запити. Зміни є природними і можуть відбуватися будь-де, на рівні держави, підприємства, окремої особи.

Стратегічна зміна – це особливий вид зміни, який підприємство свідомо і систематично впроваджує для досягнення власних стратегічних цілей [1]. Стратегічна зміна, як правило, містить модифікацію операційного середовища на підприємстві або зміну стратегічного розвитку, імплементацію сучасних технологій, втілення соціокультурних перетворень, скерованих на досягнення певних стратегічних цілей підприємства.

Головні цілі управління стратегічними змінами представлені нами на рисунку 1.